

En struds (eller fugl Fønix), en lilje eller træ (opstandelsessymbol eller livets træ) og endelig otte menneskefigurer, af hvilke en bliver udlagt som Samson. Han står med sit lange hår og har grebet fat om søjlerne ved hans side. En anden figur synes at svæve med benene bøjet op, som havde figuren to haler fremfor ben. Vi ved ikke, hvem figuren forestiller, men den indtager en positur som kendes fra den tohalede vandnymfe, som allerede i tidlig kristen tid blev tillagt evnen til at skabe liv af vand, og som i kraft af sin dobbelte natur sås som bindeled mellem det himmelske og det jordiske. I kristen sammenhæng kendes den bl. a. fra dåbskapellet i Pisa.

Dåbsfadet er fra 1500tallet men først skænket til kirken i 1775 af den daværende borgmester i Kolding og residende herredsmænd på den nærliggende Noesgård, Hans Junghans og frue, Elisabeth Just. Hjorte, uskylden, forfølges af ondskab, hunde, på fadets fane, og i bunden ses bebudelsen. Dåbskanden er indkøbt 1891.

Korets triumfvæg har været bemalet, men da man for en del år siden afdækkede kalkmalerierne, skønnedes de i så dårlig stand, at overmaling blev tilrådet frem for restaurering. Lidt ærgerligt, når nu man betænker, at det blandt andet var disse maleriers udformning, der har muliggjort en præcis datering af kirkens opførelse. Dengang malede man ikke historisk korrekt men tidstypisk, hvilket afslører tilblivelsestidspunktet.

Kilde: Danmarks kirker – Ribe Amt bind 25

Over korbuen ses en oval tavle med indskriften: 2. mosebog 20,24. Sat op af kirkens daværende ejer.

På nordvæggen ses først en mindetavle for Caspar Markdanner opsat af hans gode ven og præst Jon Jensen Kolding. Tavlen roser Markdanners prisværdige indsats i form af en gennemgribende renowering og nyinvestering i kirken, jf. tårn, klokke, prædikestol og kassetteloftet samt bænke og alterstager.

Dernæst ses et præsteportræt af Jens Høstmark (død 1793).

Ved siden af endnu en mindetavle. Her er det endnu engang Jon Jensen Kolding, som har været på spil. Han overtog nemlig embede efter sin far, og sammen med sin mor lod han opsætte denne tavle over faderens bedrifter.

Tavlen efterlader en syrlig hilsen fra den afdøde, Jens Simonsen, som til sine fortjenester talte, at han havde indrettet et anseligt bibliotek i kirkens apsis. Han udtaler nemlig: "Hvad du er, har jeg selv været. Hvad jeg er, skal du blive. Jeg er ormeføde, Du kommer til at blive ormeføde".

Endnu et præsteportræt hænger over pulpituret. August Richter (død 1712).

Pulpiturets balustrade er delvis original fra 1571.

Orglet er fra 1966 og har syv stemmer.

Skibet, ophængt i kirkens loft, er af nyere dato og skænket af lokale.

Vi håber, De har haft fornøjelse af at besøge vores gamle kirke.

Velkommen til Andst Kirke

Når Deres vej er faldet indenom Andst kirke, skyldes det måske, at De færdedes i landskabet her, hvor indtil flere åer har deres udspring, (bynavnet Andst er muligvis en betegnelse, der dækker over ordet å-endested, eller andested på grund af de mange ænder i vådområderne vest for byen), og pludselig standsede Deres blik ved et mærkeligt spir, der ragede op i luften.

En løgformet kuppel over et lanternespir.

Desværre kan vi ikke fortælle betragteren, hvorfor det ser sådan ud, for det er ikke nogen udbredt lokal skik at bygge kirketårne på den måde, men vi kan fortælle, hvordan det gik til, at Andst kirke fik et tårn.

Caspar Markdanner, der var lensmand på Koldinghus havde sammen med kong Frederik II. i 1588 været på besøg i Andst sogns præstegård i Gamst. Kongen havde pålagt lensmanden, at han fik tilføjet Andst kirke et tårn, idet den jo lå ved alfarvej, hovedfærdssåren mellem Ribe og Kolding.

Fire år senere stod tårnet færdigt. Det var dengang et styltetårn, som havde åbne arkader, der først blev muret til i 1700tallet. Spor efter tilmuringen ses stadig på tårnets nordside.

Klokken er den originale fra tårnets opførelse.

Skænket af tre mænd fra sognet. Kirken er meget ældre end tårnet. De ældste dele, kor og apsis, er dateret til omkring år 1165. Byggestilen med de tilhuggede natursten (kvadre) var helt ny, og indvarslede en markant anderledes arkitektur i Danmark, hvor der hidtil hovedsageligt havde været anvendt træ, strå og ler. Der blev opført ca. 1700 kirker i perioden 1150-1250. Og om dem siger man, at de repræsenterer Danmarkshistoriens største byggepræstation.

Andst kirke blev opført med flere byggestop. Flere af dem kan man se af de uensartede skift og ulige kvaderrækker på den udvendige nordvæg. Kirken havde nået sit endelige udseende i ca. år 1250. Men selvom kirken dermed blot har været en ud af mange, så er der et specielt fænomen, som alligevel gør, at den skiller sig ud fra næsten alle de andre fra samme periode. Kun Ribe domkirke og Andst kirke har nemlig en hesteskoformet apsisbue. Altså en bue der er mere end halvrunder.

Tilknytningen til Ribe ses også på sydportalen, indgangen i syd-væggen i våbenhuset. Her har vi en dobbelt søjleportal med mindelser til kathoveddøren i Ribe Domkirke. Smukke individuelt tilformede søjler flankerer kirkens gamle hoveddør. I billedet (tympanon)

over døren sidder Jesus med hånden løftet til velsignelse og byder velkommen. Ved hans sider troner Peter, med nøglen, til venstre og til højre Paulus med den nye lovebog, evangeliet. Inden De kom så langt indenfor i kirken, blev de

Kilde: Danmarks kirker – Ribe Amt bind 25

udenfor, til venstre for våbenhusdøren, mødt af et ægtepar. En gravsten eller måske stifterbillede hugget ud i sten ca. 1175.

Den gamle gravsten er et vigtigt tidsvidne, fordi man på ornamentikken ser overgangen fra vikingetid til middelalder, idet stenens vandrette slyngede ornament er fra vikingetiden og de lodrette snoede søjler har middelalderens særkende.

Tager De et par skridt ind i kirken og lader blikket vandre rundt i det store rum, så vil øjnene kort efter falde på den smukke fløjaltertavle med korsfæstelsesmotivet i midterfeltet.

Altartavlen er et tysk arbejde fra 1510. Man har været i stand til at sætte navn på en del af figurerne. Jesu mor, Maria Magdalene og Johannes nede i venstre hjørne. På højre side har man Pilatus, hans hovedsmand, og øverst den onde

røver på korset.

I altartavlens fløje ses de tolv apostle, hvoraf nogle gennem tiden har mistet deres kendetegn. To figurer er måske ligefrem byttet om (Phillip og Matthæus). Maling og almindelig restaurering har stedvis efterladt sig spor, som enten tyder på ubehjælpssomhed eller bevidst vandalisme mod tav-

lens ubetvivlelige katolske udtryk.

Under midterfeltet ses seks figurer, som er resterne af oprindeligt 14 nødhjælpere. Helgener som blev anmodet om hjælp i særlige situationer.

På prædikestolens lydhimmel finder man yderligere to. Ikke at forveksle med de to hulemænd, som flankerer rigsvåbenet og på hver deres anden side har henholdsvis våbnet for stedets præst, Jon Jensen Kolding, og våbnet for Caspar Markdanner, lensmanden på Koldinghus. To markante personligheder i Andst kirkes historie, jf. tårnet.

Prædikestolen er lokalt arbejde fra 1602.

Stolen er udskåret med en billedserie, der starter med bebudelsen, dernæst fødslen, fortsætter med omskærelsen og slutter med Jesu dåb.

Mellem reliefferne ses Jesus, den opstandne, flankeret af de fire evangelister. Prædikestolen har musikhistorisk interesse, idet der i fødselsfeltet ses en sjælden gengivelse af en hyrdepibe, forgænger for den senere sækkepibe.

I korbuen står den gamle font. Den er lige så gammel som kirken og gjort af samme mester, som stod for sydportal og stifterstenen. Fonten omgives af 10 arkadebuer, med hver sin individuelle figur.